

АРХІТЕКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЦЕРКВИ БОГОЯВЛЕННЯ У СЕЛІ ВЕСЕЛЯНКА ЗАПОРІЗЬКОГО РАЙОНУ

Церква Богоявлення, яка зведена 1893-1897 рр. в селі Веселянка Мелітопольського повіту Таврійської губернії при діяльній участі власника місцевої садиби, відомого сенатора і мецената Івана Вікторовича Канкріна, представляє значну історичну та культурну цінність.

Згідно з архівними матеріалами робота зі складання проекту храму була доручена М.О. Дорошенко - міському архітектору міста Ростова-на-Дону. Торкаючись архітектури храму, слід зауважити, що церква Богоявлення в Веселянці відрізняється від робіт М.О. Дорошенка, який використовував в своїй творчості елементи бароко. Зовсім інша архітектура храму Богоявлення. Виступаючі з площини стін пілястри, колони в кутах церкви, які нагадують класичний стиль, в храмі поєднуються з пластикою вхідних порталів і віконних отворів, зовсім класицизму не відповідають.

Вивчення матеріалу, що стосується архітектури храму, показало, що проект церкви розроблений із застосуванням рішень «сразкового» проекту. Архітектору належало лише «прив'язати» проект до місцевих умов, враховуючи наявність місцевих матеріалів, і передбачувану місткість храму.

Відомо, що будівництво церков за типовими, так званими «сразковими» проектами, в ХІХ в Росії було поширене досить широко.

Особливо це характерно для сільської місцевості. Ці проекти затверджувалися Синодом. Єпархіальним архітекторам рекомендувалися "дотримуватися" типових рішень, наводячи проект відповідно до чисельності приходу і матеріальними можливостями замовників.

Застосування типових проектів церков, безумовно, нівелювало храмове будівництво, позбавляло його індивідуальності. З іншого боку, типові проекти розроблялися визнаними архітекторами, відрізнялися високим інженерним опрацюванням. І що ще чимало важливо, вони були співзвучні часу.

У російській архітектурі в кінці ХІХ ст. набрав силу стиль модерн. Одночасно в рамках еkleктики намітилася тенденція в бік повернення до стилістичних форм класицизму, що переросла з початком ХХ ст. в неокласицизм. Все це відбилося в архітектурі Богоявленської церкви.

Храм в середині 50-х років минулого століття був частково зруйнований. Церква втратила завершення над основною частиною храму, яке, за спогадами старожилів, було шатровим.

Сильно постраждав притвор, який повністю втратив покриття і шатрову дзвіницю. В такому понівеченому стані храм дійшов до наших днів.

На початку 2000-х років в церкві проводилися відновлювальні роботи. З покинутого стану вона була приведена в храм, в якому можливі богослужіння. У церкві була відновлена штукатурка зовні і частково зсередини. На барабані основної частини і над притвором змонтовані тимчасові покриття, що перешкоджають попаданню всередину опадів. У такому вигляді храм функціонує. За об'ємне-планувальною структурою церква належить до досить поширеного на Запоріжжі типу храму з хрестовим планом.

Храм безстовпний, довжиною від вхідного порталу до краю апсиди 27,0 м, шириною по межах 12,5 м. центральне завершення його спирається на потужні пілони розміром 1,6 х 1,6 м, утворені перетином стін напрямку "захід-схід" зі стінами напрямку "північ-південь".

На ці пілони спираються підпружні арки, що несуть склепіння і барабан. Між дзвіницею і основною частиною храму розташовується досить протяжна трапезна в три вікна, що відповідає місцевій традиції.

Велика вівтарна частина утворена напівовальною апсидою, до якої приликають дві невеликі в чверть овалу прибудови: з півночі ризниця, з півдня – жертовник.

За задумом, викладеному в архівних матеріалах, оштукатурений і пофарбований білою фарбою храм уособлював собою в первісному вигляді величний корабель, який успішно долає негаразди життєвого моря.

Підтвердженням цієї аналогії служать форми вівтарної частини, що уособлюють ніс корабля. Сучасний стан та план Богоявленської церкви в селі Веселянка надано на рис. 1

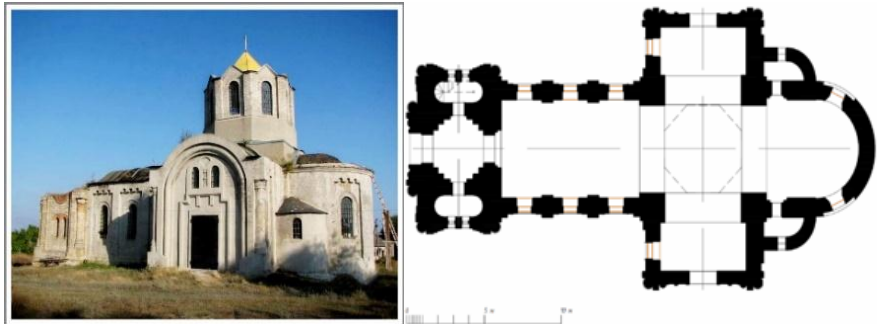

Рисунок 1 – Сучасний стан та план Богоявленської церкви в селі Веселянка